

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v slučaju praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Nebrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 - Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) - Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Kapitalistični sistem in krščanstvo

Svoječasno je priobčil »Slovenec« uvodnik. Misli je povzel iz knjige A. Worlitschek-a »Soziales Christentum« in sicer iz prvega dela uvoda k tej knjigi. Pisatelj zastopa misel, da naj bi nazivali mesto krščanski socializem socialno krščanstvo. Ne bomo razpravljali na tem mestu o tem, če je tak naziv sploh na mestu. Uvodnikarju »Slovenca« se čudimo, da je ostal samo pri uvodu te knjige in da se ni lotil snovi v njej. Ko bi storil to, bi prišel tudi do mesta, kjer razpravlja pisatelj o kapitalističnem sistemu. Če bi hotel, bi lahko priobčil dotični odstavek dobesedno. Ta odstavek se glasi: Prej še bi bilo mogoče, abstraktno govoreno, sodelovanje z marksizmom, tudi z boljševidmom, ki zastopa saj nekatere skrite, četudi pokvarjene osnovne krščanske misli.

Krščanski kapitalizem v tej obliki (kako danes) je absolutno nemogoče, je čisti nesmisel, spada v poglavje prevrednotenja vseh vrednot, v kategorijo lesenega železa, mrzlega ognja, ogletega kroga, tostranskega onostranstva.

Ta kapitalizem je objektivno vzet protikrščanski. Vsak kristjan, ki zagovarja in izvaja ta sistem, samega sebe zavrača, dementira, se ekskomunicira. »Ne morete služiti Bogu in mamoni.« Da! Tudi izvajajo! Mogoče pa tako »socialno« krščanstvo gotovim krščanskim krogom ne diši, sicer bi člankar tudi to v uvodniku »Slovenca« navedel, razun če tudi člankar sam ne mara takega socialnega krščanstva.

Okrožni urad v avgustu 1931

Padeč članstva se je v avgustu zopet zmanjšal, in sicer na 3510 (od 4630 predhodnega meseca). Vzrok temu pojavu ni vsestransko omiljenje gospodarske krize, temveč napredovanje posameznih seizijskih industrij, v prvi vrsti gradbene industrije (regulacija Ljubljane, zidanje novih tramvajskih prog itd. itd.). Po končani seziji, katera se tu in tam tudi umetno vzdržuje na tako povoljni višini od strani javnih faktorjev v svrhu ublažitve brezposelnosti, bo padeč zavarovanih delavcev — zopet narastel.

Zdravstvene razmere so se v avgustu zboljšale od lanskega leta skoraj za eno desetino. Odstotek bolnikov se je zmanjšal za celih 0.25% na višino 2.35%

Kapitalistična socialnost

Znani tovarnar Bafa hoče razširiti svoje delovanje tudi v Jugoslaviji. Pravzaprav že deluje. Vendar pa želi, da bi bilo to delovanje nemoteno, intenzivno in čim uspešnejše. V ta namen hoče ustanoviti veliko tovarno za čevlje in sploh za vse usnjarske izdelke v Jugoslaviji. Naši obrtniki in industrijalci te stroke vodijo oster boj proti zgradbi take tovarne. Tej akciji se je pridružilo celo delavstvo v raznih tovarnah. Nas ta boj ne zanima toliko. To je vprašanje konkurence, katerega naj rešijo sami interesi.

Nas zanima Bafa od druge plati. Njegovo postopanje napram delavstvu. Bafa je uvedel v svojih tovarnah tak sistem, ki ga ne more odobravati noben človekoljuben in demokratičen človek, kaj šele delavstvo.

Glavni cilj ima ta sistem v tem, da ohrani svoje delavstvo popolnoma tovarni in da ga odtegne vsakemu vplivu, ki bi bil izven tovarne.

Delo v tovarni je skrajno zmehanizirano, tako da je moč delavstva do skrajnosti izčrpana. Delavstvo je proti temu brez vsake moči in mora biti tudi v bodoče.

(vštevši porodnice). Značilno je, da je padel odstotek moških bolnikov samo za 0.18%, dočim je odstotek ženskih bolnikov, kateri je vse predhodnje mesece naraščal, padel za celih 0.43%.

Povprečna dnevna zavarovana mezd, katera odgovarja približno povprečnemu dnevni delavskemu zaslužku, je padla od lanskega leta za ca. 1%, t. j. za Din 0.25 na Din 26.68. Padeč ženskih plač je povprečno desetkrat večji (Din 0.51) nego moških plač (Din 0.05).

Celokupna dnevna zavarovana mezd je padla za Din 120.444.— na Din 2.635.077.60. Bolniški prispevki OUZD so se tako znižali dnevno za več kot Din 7200.— ali mesečno skoraj za Din 200 tisoč.

Krščanska nemška strok. zveza v I. 1903

Članstvo je padlo za 13.900, tako da je šla zveza ob koncu leta 778.900 članov. Med tem, ko so nekatere stroke zrastle, so druge padle. Po stroki so najmočnejši kovinarji (126.619 članov), po pokrajinah pa je organizacija najmočnejša v Porenju (191.000) in Westfalski (139.000). Radi padeč članstva so tudi dohodki nižji, narastli pa so izdatki, predvsem radi brezposelnih podpor. Nekatere organizacije imajo namreč do 50% brezposelnih članov. Prejemki so znašali preko 24 milijonov mark, izdatki pa čez 21 milijonov. Organizacija je urejena po strokah, ki so v primeri z našimi razmerami zelo močne. Članarina je urejena po strokah. Ima navadno več razredov. Tedenska članarina je najvišja pri tovarniškem delavstvu: 0.20 do 2.50 mark (Din 2.30 do 32.—), najnižja pri oblačilnem delavstvu (Din 1.30 do Din 20.— tedensko). Za višje razrede so v teh zneskih vključeni tudi prispevki za podporne fondе. — O številkah članstva po ni všteta nameščenska organizacija, ki šteje okoli 400.000 članov in je močnejša kot katerakoli stanovska stroka. Ant.

Nizozemska se tudi peča z odpravo vojaštva. Za je dosedaj glasovalo že 1.200.000 državljanov.

Papež in Mussolini sta se sporazumela. Katoliška akcija je zopet dovoljena, ne sme pa biti politična in se ne sme vtikati v socialne in gospodarske zadeve. Njeno polje je samo versko.

Sredstva!

Delavstvo v Bafinih tovarnah ne sme imeti nikakega stika z ostalim delavstvom. Zato ni zabranjena le strokovna organizacija, ampak tudi vsak stik, vsake zveze izven tovarniških dvorišč. Ta namen zasledujejo tudi vse ustanove, ki jih Bafa za delavstvo ustanavlja in seveda potom časopisja tudi javno razglašata kot izredno socialne. Vse to je izključna last — Bafa. Bafa vsepovsod, Bafa v šoli. Bafa v stanovanju, Bafa v kinematografu. Bafa v kuhinjah. Bafa v zabaviščih. Njegova vsepogočnost vsepovsod. Vse delo Bafe je koncentrirano v to, da bi dvignil svoj ugled do oboževanja, da bi bil šef do skrajnosti obožovan in da bi disciplina funkcijonirala brezhibno. Bafa je v zasledovanju tega cilja tako previden, da upošteva tudi prostor, kje naj zgradi svoje tovarne in razne naprave za delavstvo. Gradi jih najraje izven mest in izven prometnih središč.

Ne trdim, da ni ustvaril Bafa veliko ugodnosti za svoje delavstvo. Njegovo početje bi bilo hvalevredno, ko ne bi za vsem tem tičal sistem in cilj — Bafa. Ravno zaradi tega ga ne moremo pohvaliti, ampak grajati. Kajti Bafa uničuje s

takim postopanjem naravne in božje pravice svojih delavcev. Ubija jim svobodo, delavčev osebno dostojanstvo ponižuje na stališče živine, ki ne potrebuje njčesar drugega, kakor primernega počitka in primerne ter zadostne hrane. Ubija delavčev duha s tem, da usmerja vso njegovo čutenje in hotenje v stroje ter v tak način izživljanja, ki je ljub Bafi. Končno trga delavstvo iz občestva ostalih tovarišev. Hoče ustvariti nekako delavsko aristokracijo, ki naj bi delavstvo takorekoč militarizirala. S tem seveda skuša Bafa svoje delavstvo izločiti iz sodelovanja na osvobodilnem boju, ki ga bojuje delavstvo

Fotografija zapadne kulture

Kapitalizem je kotičče vsega nereda, ker je njegov cilj posest denarja in vseh materialnih dobrin. Sredstva pri tem posvečujejo namen.

V današnji družbi vlada demon kapitalizem. Besedo ima v gospodarstvu, v politiki, v kulturi. Njegov vpliv se odraža in diha iz vsake geste. Zato je v družbi uničena pravica, notranja odgovornost, ljubezen.

Najbolj označujejo propalost današnje zapadne kulture dve dejstvi: Smrt milijonov Kitajcev in namerno ubijanje domačinov Arabcev v Tripolitaniji.

To je že znano, da je obiskala Kitajsko poleg političnih zmešnjav še povodenj. Uničila je rodovitne pokrajine, nesrečno ljudstvo spravila ob vse boro premoženje in povzročila strahovito bedo in lakoto. Milijoni umirajo. Evropa vse to mirno gleda. Razni veleagrari in špekulanti premišlujejo, kako bi uničili prevelike zaloge žita in živil in milijoni umirajo. Tudi Amerika in druge bogate in kulturne dežele se ne zganajo. In vendar so vsi ti te bede sokrivi, ker namenoma povzročajo nemire na Kitajskem, da bi tem laže mogli izrabljati bedno ljudstvo.

Zadnje čase smo brali v časopisih pretresljivo spomenico mohamedanskega sveta.

V Tripolitaniji se namreč domačini ubijajo v masah. Iz tega obupnega klika navajamo najvažnejše: Stotine ljudi,

Banke in borze vir propadanja

Nadškof Kordač je rekel svoječasnno o bankah to le: Banke in borze so vir propadanja. Ze sv. pismo pravi, da so obresti slaba reč. Posebno so obsodbe vredne tam, kjer naj bi kapital sodeloval na napredku in ustvarjal delavcem delovne prilike. Previsoke plače finančnikov so krivične. Ali ni strašno, če ima n. pr. predsednik neke ameriške banke letnih dohodkov 300.000 dolarjev? Karitativno delo ne pomenja vsega. Delavec zahteva delo in za delo pravično plačo! Ze sv. pismo pravi, da je odtrgovanje zaslužka krivica, ki vpije v nebo za maščevanje. Sv. pismo ne nudi le verskih, nedoločenih pojmov, ampak začrta popolnoma določene zakone z ozirom na materijo. Knjige Mojzesove so naravnost šola za moderno sociologijo. Če je iznašla človeška družba tako popolno orodje, da omogoča človeku pridobivanje kruha brez potu, ali naj imajo dobiček ob tega orodja le poedinci in ali se naj delavec, revež še dalje poti in naj bo še dalje suženj? Stari zakon nam mora služiti za zgled. Judje so praznovali vsako 50. leto kot sveto leto, oprostili so svoje sužnje in črtali svojim dolžnikom vse dolgove. Sv. leto je bilo neke vrste reforma zemlje, bilo je narodno-gospodarska in socialna reforma, ki je vse postavila v prejšnje stanje. Kristus ni prišel, da bi kapital proklel, hoče pa rodovitnost kapitala, ki naj služi koristim splošnosti. Zaradi tega se ni bal povedati bogatinom resnice v obraz. Pavel je rekel, da je brez-

za osvoboditev svojega stanu in celotne človeške družbe. Naši podjetniki so že dovolj nerazpoloženi proti delavstvu. Prepričani smo, da bi se poprijeli z vso silo tega sistema, če bi ga uvedel Bafa tudi pri nas. Prav iz tega stališča mora biti tudi delavstvo proti sistemu in metodam Bafinim. Zato se nam pa čudno zdi, da imajo tako zvani »nacionalni sindikati« voljo agitirati za Bafa. Nasprotno. Delavstvo mora biti v ostrem boju z vsakomur, ki bi stremel za tem, da ga oropa njegovih naravnih in nravnih pravic, četudi bi mu zaenkrate nudil za to nekoliko boljši kruh.

mož, žen, otrok, starcev, ki so bili pregnani iz domovine, je umrlo zaradi naprov. 14 trupel tripolitanskih domačinov je bilo naplavljenih na obalo. Vsa ta trupla so bila zvezana z eno verigo. Vas Al-Kafra so obmetavali z bombami. Na to so vojaki vdrli v vas in so vse prebivalce pokončali. Žene so posiljevali. V svoji bestialnosti so se vojaki vrgli na noseče žene in so njihov plod z noži izrezali iz teles. Več šekov je bilo zaklanih. Ko so se podali ugledni šejki h komandantu in ga prosili, da naj ustavi moritev, so bili ubiti. Ujete šejke so vzeli v letala in jih iz višine pometali na zemljo. 80.000 Arabcev so pogladi v puščavo, ki naj poginejo od gladi. Njihovo zemljo naj dobe italijanski izseljenci.

Ves mohamedanski svet poziva evropske vlade, da intervenirajo. Vloga je bila poslana tudi na Zvezo narodov. Do danes ni še nobenega glasu.

Sicer so tudi Mohamedanci uganjali slična grozodejstva nad armenskimi kristjani. Toda oni niso kristjani. Ta grozodejstva izvršujejo kristjani. In zapadni kristjani se še niso zganili. Molče.

Da. Evropa je moralno popolnoma skvarjena. Komaj če ima še pravico, da govori o pravici, kulturi, civilizaciji in krščanstvu.

Človek se nehote izprašuje: kdo, kateri narod, katera dežela bo nadaljevala poslanstvo božjega kraljestva.

srčnost znak poganstva. Pogani žive tudi v 20. stoletju. Brezsrčni bogatin in ubogi Lazar — to je današnja doba! Danes vlada poganska, materialistična filozofija.

Delavski koledarček

Še ta mesec izide delavski koledarček za leto 1932. Koledarček bo izdala Delavska založba. Naj ne bo našega delavca, ki ne bi imel delavskega koledarčka. Letos bo nekoliko večji in bo imel koledar tudi za mesece oktober, november in december 1931. Tovariši zaupniki! Takoj, ko prejmete pošiljatev, koledarčke razprodajte. Ne odlašajte s prodajo niti en dan. Cena bo običajna, 10 Din za izvod.

Tovariši! Tovarišice!

V nedeljo, dne 20. septembra se vrši ob 10 uri
DELAVSKI TABOR pri Sv. Križu nad Jesenicami
Nobeden ne sme manjkati!
Tabor se vrši ob vsakem vremenu. - Sodeluje godba Krekovega prosv. društva iz Jesenic

kanja naročil. Za izdelavo ovojnega papirja so preuredili papirni stroj v obratu Vevče, tako da ni nobenih izgledov, da bi kdaj ta stroj v Goričanah zopet stopil v pogon. S tem je tudi rečeno, da se odpuščeno delavstvo ne more zanašati, da bo v doglednem času zopet sprejeto v delo.

So pa možnosti, o katerih bi se odpuščeno delavstvo, zlasti moško, moglo pozneje zopet zaposliti. Ta možnost obstoji v tem, da družba razširi celulozni obrat, ker sedanji itak ne odgovarja potrebam. Morda ima družba to v načrtu. Mi bi samo želeli, da se to čim prej zgodi.

Druga možnost, da se vsaj zasluzka najpotrebnejše delavstvo pridrži v delu, pa je v tem, da se uvede šesturni delavnik za čas, dokler se ne najde kaka druga rešitev. Kakor pa vsi znaki kažejo, družbo dosti ne briga ta nesreča delavstva. Med odpuščenimi je znatno število družinskih očetov, ki so poklicni papirničarji in že desetletja zaposleni v tej tovarni. V delu pa bodo še dalje ostali taki delavci, ki imajo doma precejšnjo posest ali znatno premoženje. So celo taki, ki imajo doma največ hlapce in dekle, sami pa radi komodnosti delajo v tovarni in s tem odjedajo kruh delavcem, ki so neobhodno navezani na zasluzek. Tudi ni prav, da se v tovarni pridržijo poročene delavke, katerih možje imajo zasluzek drugod, medtem ko morajo družinski očetje na cesto. Če je že zlo, katerega ni zakrivilo delavstvo, naj imajo delodajalci vsaj toliko uvidevnosti, da preprečijo še večje zlo.

Na lesnem prostoru je reduciranih sedem delavcev, čeprav se pri teh delih produkcija ne bo zmanjšala. Po že dosedanjih metodi bo zmanjšano število delavcev delo v akordu z nadurami, medtem ko bodo reduciranci brez vsakega zasluzka. Če podjetje tega ne uvidi in če mu je vseeno, ako radi nepravilne razdelitve dela strada število drugih delavcev, potem tega ne sme prezreti delavstvo samo. Zavedati se mora, da nesreča, ki zadeva 83 odpuščenih, ni le nesreča

za te, ampak bo slej ali prej škodovala tudi še v delu ostalim.

Delavski obratni zaupniki ter organizacija so pri tej redukciji zavzeli svoje stališče, ki so ga sporočili predsedstvu Združenih papirnic. Če bo predsedstvo predloge uvaževalo in osvojilo, se bodo sedanje redukcije znatno omilile. V nasprotnem slučaju bo z dne 26. septembra armada brezposelnih narasla za 83 novih žrtev. Kakšne bodo posledice, si lahko že v naprej predstavljamo. Kake podpore ni pričakovali od nikoder, ker so papirničarji že pri pomladanskih redukcijah vse izžepali. Prav tako tudi ni pričakovali kake druge zaposlitve, ker povsod odpuščajo delavstvo in sezonsko delo je pri kraju. Kje naj išče odpuščeno delavstvo rešitve iz te nesreče? Od zraka vendar ne bodo živeli. Ali se nihče ne zaveda, da tako postopanje tira delavstvo naravnost v obup? Odločujoče in odgovarjajoče činitele opozarjamo, naj bodo pri tem čim tankovestnejši in naj pokažejo, da smatrajo tudi delavca za človeka.

RAZNO

Vrhniko. Kako bomo letos preživeli zimo, vzdihuje pri nas mnogo delavskih družin, katere je kruta usoda potisnila v brezposelnost. Če se je v prejšnjih letih ustavilo delo v tovarni, so možje in fantje prišli za sekire in žage ter šli na delo v obširne gozdove in s tem preživljali sebe in družino. Sedaj radi slabih cen lesa nič ne sekajo, zato tudi žage večinoma stojijo, delavci so pa brezposelni, prav tako tudi tesači tramov. — Dne 5. septembra je tovarna usnja Carl Polka d. d. ustavila obratovanje popolnoma. Delavci, ki so bili tu zaposleni nad 20 let, so z družinami na cesti. Vsako povpraševanje po delu in zasluzku je brez uspeha. Stanovanje so silno draga, prehrana in obleka stane toliko, da smo le s težavo shajali še v zaposelnosti. Sedanji položaj delavstva je naravnost obupen in to tembolj, ker v bližnji bodočnosti ni videti izhoda.

Doma in po svetu

Razglašen je nov volilni zakon. Določa, da so volitve javne. Volilo se bo čez 300 poslancev; na Slovenijo jih odpade 25. Volitve vodi državni odbor, ki ga tvorijo predsedniki kasacijskih sodišč. Volilno pravico ima razen aktivnih vojakov vsakdo, ki je dovršil 21. leto starosti. Kandidirati more vsakdo, ki je izpolnil 30. leto, a ne sme biti državni uradnik. Najmanj 25 dni pred volitvami se mora predložiti glavni volilni odbor kandidatura nosilca državne liste s podpisami 60 predlagateljev iz vsakega okraja v državi. Vsaka lista mora imeti v vsakem okraju najmanj enega kandidata in nemestnika; zanj je treba 200 podpisov volilnih upravičencev iz dotičnega okraja. Liste potrjuje glavni volilni odbor. Volitve so na nedeljo. Voli se javno na ta način, da vpraša predsednik vol. odbora ali njegov namest. volivca, za katerega kandidata glasuje. Volilec mora povedati ime nosilca liste in ime kandidata. Izvoljeni so nosilci tistih list, ki dobijo čez 50.000 glasov. Dve tretjini mandatov pripadate tisti listi, ki je dobila največ glasov (relativno večino). Ostanek se deli po številu glasov med vse liste. Zakon določa končno kazni za volivne prestopke.

Podražitev pšenične moke. Pretekli teden se je zvišala cena moki za 75 par pri kg, po nekod pa še za več. To se je zgodilo vsled zakona o trgovini s pše-

nico v tuzemstvu, ki je izšel 3. septembra. To se je zgodilo zato, da bo mogla Privilegirana izvozna družba financirati prodajo pšenice v inozemstvu. S temi določbami je pomagano kmetu, ki pridelava toliko žita, da ga lahko prodaja. Vsi ostali kmetje in konzumentje pa so na slabšem. Slovenija bo s tem obremenjena 80 milijonov Din letno.

V Avstriji so imeli zadnjo nedeljo revolucijo. Znana fašistična Heimwehr je pod vodstvom voditelja dr. Pfiemmerja poskusila proglasiti v Avstriji fašistično diktaturo. Puč se ni posrečil. Vlada je z orožništvom in vojaštvom razgnala zbrane heimwehrovske čete, voditelje pa zaprla. Revolucija je bila med fašističnimi voditelji zmenjena za noč med nedeljo in ponedeljkom. Ker pa so socialni demokrati za to izvedeli nekoliko prej in so že zasedli s svojim Schutzbundom okolico Dunaja, je zgoranještajerski fašistični poveljnik Pfiemmer udaril 24 ur preje. Zdi se, kakor da bi socialni demokrati nalašč uprizorili ta puč v svrhu agitacije za predsedniške volitve, ki se bodo vršile v kratkem. Vlada je bila v nekaj urah gospodar položaja in je dala vse voditelje zapreti, le Pfiemmerju se je posrečilo, da je zbežal. Vsi državni nastavljenici, ki so se udeležili puča, bodo suspendirani. Smrtni žrtvi te fašistične norčije sta bili dve in

sicer dva delavca. — Gospodarski in politični položaj Avstrije je postal s tem pučem še težji. Bridko se pač maščuje nad vsem avstrijskim ljudstvom popustljivost ter podpiranje Heimwehra od strani kršč. socialcev. Njihov kandidat za predsednika republike je v resni nevarnosti pred socialdemokratskim, ker je gotovo, da so simpatije za to stranko, ki je takorekoč rešila republiko in demokracijo, po nedeljskih dogodkih močno narasle.

Grozen atentat na vlak so izvršili — komunisti na Madjarskem. V bližini postaje Birterbagy je zletelo v zrak polovico ekspresnega vlaka. Peklenski stroj, ki je povzročil katastrofo, je bil postavljen na viaduktu, ki pelje čez globok prepad. Ko je vlak pripeljal na viadukt, je peklenški stroj eksplodiral, razrušil most, pognal lokomotivo in 6 vagonov v zrak, nakar je vse skupaj zgrmelo v prepad. Dosedaj so ugotovili 25 smrtnih žrtev in 16 težko ranjenih. V bližini so našli sledeč listek, ki so ga pustili atentatorji v bližini: »Delavci! Vi ste brez vsakih pravic! To je razlog, zaradi katerega vam bomo te pravice zagotovili. Imeli boste priliko, da nas slišite vsak mesec, zakaj naši prijatelji so ta trenutek povsod. Ni možnosti priti do dela, zato vam ga bomo mi preskrbeli. Vse to bodo plačali imoviti sloji. Ni vas treba biti strah, ker so naša sredstva neizčrp-

Socialna in gospodarska politika

Izseljeniški referat je osnovan pri kr. banski upravi v Ljubljani. Njegov delokrog je: 1. Voditi kataster izseljenecy in rodbinskih članov. 2. Zbirati podatke o gospodarskih in delavskih razmerah v vseh krajih naše emigracije. 3. Vzdrževati zveze z uglednimi našimi izseljenci in njihovimi organizacijami. 4. Dajati pojasnila osebam, ki se nameravajo izseliti v inozemstvo ali ki se vračajo iz inozemstva; po potrebah izdajati tudi v časopisih in letnikih poročila o delavskih in gospodarskih razmerah v krajih naše emigracije. 5. Posredovati v zapaščinskih, zavarovalnih in odškodninskih zadevah naših izseljencev in njihovih svojcev. 6. Predlagati mere v cilju kulturnega in narodnega izobraževanja naših izseljencev v tujini. 7. Posredovati po svojih zaupnikih v inozemstvu nezaposlenim delo. 8. Preskrbovati našim izseljencem po razpoložljivih sredstvih patrijotično in vzgojno čtivo. 9. Predlagati podpore tu- in inozemskim izseljeniškim društvom in funkcionarjem. 10. Pospesevati domačo kolonizacijo, zlasti v južnih krajih naše države.

Sedež izseljeniškega referata je v Ljubljani, Delavska zbornica, Miklošičeva cesta.

Zakonita cena kruha

Belgrad, 11. sept. AA. Na podlagi pooblastil iz čl. 10. zakona o prodaji pšenice v državi z dne 4. sept. t. l. in v smislu čl. 10. a. zakona o izpopolnitvi zakona o prodaji pšenice v državi z dne

na. — Aretiranih je bilo že večje število osumljencev, ki pa niso izpovedali še nič. Policija domneva, da je ta atentat napravila ista družba kot na vlak Berlin—Bazel v Nemčiji.

Gandhi je prispel v London, da se pogaja za ureditev indijskega vprašanja.

Društvo narodov ima te dni svoje seje v Ženevi. Diplomati govorijo o razorožitvi. Skoro v vseh državah pa imajo armade prav v tem času svoje manevre.

Na Angleškem so na dnevnem redu demonstracije brezposelnih. Volitve bodo meseca oktobra. — Francozi kupujejo angleške premogovnike.

V Italiji so odkrili baje kar celo centralo, ki je imela nalog, da izvršuje atentate. Sedež je imela v Genovi. — Na Krasu in v Brdih so aretirali fašisti čez 100 mož in fantov, jih prepeljali in gnali v ječe. To je bilo na obletnico, ko so fašisti v hrbet ustrelili 4 mlade slovenske fante na Bazovici pri Trstu.

Ožji stik med industrijo in delavstvom. Nemška glavna zveza industrije v Češkoslovaški se je posvetovala z zastopniki Splošne nemške tekstilne zveze v Libercu in se je dosegel sporazum o predlogu, naj se ustvari med delodajalci in delojemalci ožji stiki. Delavstvu naj se pojasni potrebe in položaj industrije ter vzroki krize. O načinu, kako naj se to izvrši, se bodo pozneje posvetovali.

11. sept. t. l. je minister za trgovino in industrijo predpisal tole uredbo o cenah kruhu v državi:

Člen 1. Kruhu se določijo v državi tele cene:

Beli kruh 4 Din kilogram, polbeli 3.50 Din kg, črni kruh 2.50 kg.

Te cene veljajo do nadaljnje naredbe. Cene luksuznemu pecivu so svobodne.

Člen 2. Ta uredba stopi v veljavo, kadar se razglasi v »Služb. Novinah«.

Stroga kazen za navijalec krušnih cen.

Belgrad, 11. sept. AA. Nj. Vel. kralj je na predlog ministra za trgovino in industrijo in po zaslizanju predsednika min. sveta predpisal in proglasil zakon o izpopolnitvi zakona o prodaji pšenice v državi.

Čl. 1. Za čl. 10. pride novi člen 10 a, ki se glasi: Kdor prodaja kruh in moko po višji ceni, kakor to določa uredba ministra za trgovino in industrijo, predpisana na podlagi čl. 10. zakona o prodaji pšenice v državi, bo kaznovan prvič z denarno kaznijo do 15.000 Din in zaporom do 15 dni, drugič pa z denarno kaznijo do 15.000 Din in zaporom do 30 dni. Če stori tudi še po drugom na ta način izrečni kazni isto krivdo, bo kaznovan razen s to kaznijo še z zaprtjem in naposled s prepovedjo izvrševanja obrti.

Vse te kazni izreka splošna upravna oblast prve stopnje odnosno policijska oblast. Zoper sklepe teh oblasti se lahko

Krščanski socializem in Karl Marx

Znanstveni in kulturno-zgodovinski pomen Marxove kritike kapitalizma.

(Zbrani spisi župnika Hohoffa.)

(Dalje)

Seveda je slog po mnenju predavatelja kljub duhovitemu obravnavanju snovi in kljub večkrat zbadljivemu načinu pisanja okoren in težak, zlasti prvi odstavki o vrednosti in denarju, dočim so naslednji veliko lažji in zanimivejši za vsakega. »Saj to naj bi brali«, pravi Scheel, »če že gredo preko kapitela, ki analizira vrednost. Toda kdo bo bral komunistično knjigo? So pa pikantne stvari n. pr. Ljubezenske noči nemških kmečkih deklet' veliko zanimivejše«.

Konservativno-protestantovski socialni politik dr. Rudolf Meyer pravi o prvem, leta 1874. tiskanem delu svojega zelo zasluznega in znamenitega dela »Boj za emancipacijo četrtega stanu« med drugim tudi to: Veliki nemški socialisti se razlikujejo od vseh prednikov po tem, da so se, kakor pravi Lassalle po vsej pravici, lotili svoje naloge »oboroženi« z vso izobrazbo svojega stoletja. Med temi imamo učenjake, dobro situirane in pripadajoče gornjemu meščanskemu stanu, ki so se pa iz čiste ljubezni do stvari poglobili v narodno-gospodarski studij in

ki so združevali s temeljitim znanjem zgodovine, pa tudi filozofije in pravne vede resen in trezen duh raziskovanja. Ti možje so kot narodni gospodarji popolnoma enaki najboljšim angleškim herojem na tem polju s to razliko, da posedujejo večji znanstveni aparat, namreč tudi aparat, ki ga je dala statistika — »Kapital« od Marxa je največje znanstveno delo moderne nemške narodne ekonomije. Noben nemški, živoei profesor ni ustvaril dela, ki bi se moglo kosati z njim.

Profesor Avgust Groß (Dunaj) pravi o Karlu Marxu, da je samostojen mislec in da je tudi svoje teorije in metode postavil popolnoma samostojno. O kritiki Karla Marxa pa trdi sledeče: »Četudi niso bili brezobzirni slavošpevi socialistov napram Marxu vedno popolnoma upravičeni, še manj je pa bila upravičena kritika od strani nemških narodnih ekonomov. Površna presoja po Roscherju in Eisenhartu, zanikajoča kritika po Düringju ni vredna niti Marxa niti dotičnih pisateljev. Opetovano so mu očitali, da je ne razumljiv radi Heglove dialektike. Ta očitek bi bil upravičen kvečjemu glede na razlago teorije o vrednosti. Kdor se pa bo prebil čez to, bo — pa naj zavzame to ali ono stališče, bogato poplačan radi branja »Kapitala«. Neglede na opisovanje dejanskih razmer delavcev v Angliji bodo priklenile bralca raziskave o delitvi dela v različnih vrstah in o pomenu strojev. Te partije Marxovega dela so nesporno

najpomembnejše od vsega, kar se je v tem pogledu že pisalo.«

V svojem razgovoru o drugem zvezku Marxovega kapitala ugotovi Groß: »Četudi ne moremo brezpogojno pritrčiti rezultatu njegovih preiskav, bo vendar moral vsak nepristranski bralec priznati, da predstavlja tudi drugi zvezek znanstveno delo prvega reda«.

Isto potrjuje tudi profesor Herman Losch (Monakovo) s temi besedami: »Karla Marxa moramo presojeti z vso resnostjo in odločnim poudarkom. Njegovo delo je namreč znanstven uspeh prvega reda«.

Upamo, da smo z navedbo zgorajšnjih sodb uglednih in učenih mož pri naših bralcih razpršili celo goro predsodkov in antipatij. Mi od svoje strani ne bomo nehali trditi, da je Karl Marx ne le največji in najpomembnejši nacionalni ekonom sedanosti, ampak da je sploh največji in najizjemnejši vseh časov. Kajti tudi v bodočnosti ne bo po zakonu varčnosti narave nastopil enako originalni in epolaini ekonom

Marx ni le v svoji umetnosti izkušen mojster, ampak je nesporno velemojster ekonomije, tako kakor je Aristotel velemojster filozofije in Tomaž Akvinski teologije. Do tega prepričanja smo prišli že pred 20 leti, ko smo prvič brali »Kapital«. Od tedaj smo se pa z neprestanim studijem teologije, filozofije, ekonomije, zgodovine, rimskega, nemškega in kano-

ničnega prava še bolj okrepili v takrat pridobljenih naziranjih. Čim številnejši so bili napadi na Marxovo teorijo, tem bolj je zrasla v naših očeh premoč njenega ustvaritelja nad zaslepljenimi in onemoglimi nasprotniki. Resnice niso mogli sami odkriti, niti spoznati je niso mogli, potem ko jo je Marx jasno in temeljito odkril. Če hočemo oceniti tujo modrost, moramo sami imeti saj neko mero modrosti. Toda liberalni ekonom niso niti v tej meri posedovali modrosti.

Vse, kar smo govorili do sedaj o Karlu Marxu, velja le o Karlu Marxu kot ekonomu. V tem pogledu je edinstven in nedosegljiv. Ne velja pa to o Karlu Marxu kot filozofu. Njegova filozofija je materialistična. Obžalovanja je vredno, da je postala tako velika glava žrtev napačne časovne smeri. Toda, če presojava vse nepristransko, bomo razumeli, da je bilo z ozirom na časovne razmere komaj mogoče kaj drugega.

ALI ŽE IMAŠ KNJIGO »Osnovna načela krščan. socializma« (prevod okrožnice »Rerum novarum« od papeža Leona XIII.)? D o b i š j o pri strokovni skupini ali pa pri Krekovi družini v svojem kraju. Naročiš jo lahko tudi z dopisnico pri »Delavski založbi« v Ljubljani — Miklošičeva cesta 22, I. nadstr.

v roku 3 dni vložiti pritožba na drugostopno upravno oblast, katere sklep je končno veljaven.

Čl. 2. Ta zakon stopi v veljavo in dobi obvezno moč, kadar se razglasi v »Službenih Novinah«.

Alpine Montan je vsled padanja naročil zaposlena samo še s 17 odstotki svoje kapacitete.

Zaposlenost ameriške jeklene industrije je padla na 30 odstotkov normalne produkcije, kar je najnižje stanje po letu 1919. Na 50 odstotno zaposlenost v jeseni se ne računa več.

Mednarodni kartel cinka se pogaja te dni v Parizu, kako bi se znebil zaloga cinka, ki znašajo trenutno 200.000 ton.

V Majeveci pri Tuzli je rudnik. Tja se je napotilo tudi več brezposelnih slovenskih rudarjev. Toda niso mogli vzdržati, ker ni eksistenčnih pogojev. Najvišji zaslužek na dan znaša 27 Din. Delavci imajo stanovanje in hrano v rudniški kazini. Za stanovanje plačajo na mesec 100 Din, za hrano pa 500 Din. Kdor noče spati v kazini, ima na razpo-

lago stanovanje v barakah, ki pa so absolutno neprimerne.

Ford je pričel zopet z delom; do srede septembra bo zaposlenih že do 50 tisoč delavcev. S tem se potrjuje vest, da so bili odpusti samo začasni, za čas priprav za novi zboljšani vzorec.

Svetovne zaloge starega železa so naznačene z najmanj 17 milijoni ton in zadostujejo za štiri mesece. Na USA pride 40%, s čimer se izvaja stalen pritisk na cene.

Stroj izpodriva človeka.

Berlin, 11. sept. Na shodu rudarjev v Bochumu je posl. Rusemann povedal, da se je v teku zadnjih 10 let znižalo število nemških rudarjev za 700.000. Leta 1921. jih je bilo 1.200.000, danes jih je samo še 500.000. V ruskem basenu je od 240.000 rudarjev 85.000 brez posla. **Ta kriza je povzročena po dejstvu, da je stroj skoraj popolnoma uničil ročno delo.** V letu 1930. je produkcija s stroji znašala 83% celokupne rudniške produkcije.

Zakaj je v Nemčiji gospodarska kriza?

Nemčija ima lepo ustavo. § 151. določa: Red gospodarskega življenja mora sloneti na načelih pravičnosti, da bo omogočeno jamstvo za človeka vredno življenje.

Tako teorija. Prakso pa naj osvetljuje nekaj primerov: Bivši cesar Viljem ima dnevno 1670 RM. Brezposelnec 1.30 RM. Častniki povprečno 13.19 RM. Upokojen general 50 RM. Voj. invalid 1 RM.

Generalni ravnatelj državnih železnic ima že po znižanju plač letno 97.600 RM. Predsednik državne banke 168.000 RM. Za sprejeme raznih visokih oseb n. pr. kralj Aman Ullah itd. je porabila vlada 4.086.000 RM. (RM = 13 Din.)

Nemško državno gospodarstvo je popolnoma kapitalistično gospodarstvo.

To razpajanje se vidi še bolj, če primerjamo plače nemških s plačami

francoskih oficirjev. Poveljnik kora ima v Franciji letno 99.996 fr., v Nemčiji 149 tisoč 76 fr. Divizijski general v Franciji 90.000 fr., v Nemčiji 115.140 fr. Brigadni general v Franciji 60.510 fr., v Nemčiji 96.960 fr. Oberst v Franciji 50.017 fr., v Nemčiji 76.356 fr. Oberstlajtnant v Franciji 41.515 fr., v Nemčiji 58.782 fr. Štabni častniki v Franciji 27.230 do 37 tisoč 417 fr., v Nemčiji 60.642 do 70.904 fr. Stotnik v Franciji 22.021 do 27.230 fr., v Nemčiji 29.088 do 41.814 fr. Poročnik ali podporočnik v Franciji 13.710 do 22.021 fr., v Nemčiji 14.544 do 25.452 frankov.

Poleg tega je proračun za oboroževanje od leta do leta višji. Delavci menijo: Krizo bi mogli rešiti edino na ta način, da bi določili: Nobenih mesečnih dohodkov nad 1000 RM, nobene pokojnine mesečno nad 500 RM.

Vsepovsod korupcije

Iz socialdemokratske stranke je izstopil ing. dr. Martin Wagner. Wagner je najboljši veščak v stavbnih zadevah. Bil je tudi najbolj poznan bojevnik socialdemokratske stranke. Svoj izstop utemeljuje v berlinskem tedniku »Das Tagebuch« približno tako: V uvodu govori o tem, da je zapadlo politično in gospodarsko vodstvo socialdemokratske stranke Nemčije izrodkom, ki jih najlažje primerjamo z izrodki srednjeveškega cehovstva. Ti izrodki povzročajo

nasprotstva med osebnimi interesi in med interesi splošnosti. K tem pojavom, piše dalje, prištevam tudi soudeležbo ljudskih zastopnikov in uradnikov pri trgovskih transakcijah organov, ki bi jih morali nadzorovati.

Personalni referent deželnozborske frakcije socialdemokratske stranke Heilmann je dobil pri prodaji teh zemljišč posredovalnega honorarja več kakor 60 tisoč mrk. Referent za prosveto magistratne frakcije socialdemokratske stran-

ke Siegbert Loewy je bil deležen samo pri prodaji zemljišč prometnih obratov z notarskim honorarjem v znesku 120.000 mark. K temu moramo prišteti še nje-gove notarske posle pri mestnih zemljiščih in pri družbah za preskrbo stancovanj. Poleg teh funkcionarjev, ki so udeleženi v prvi vrsti, moremo naštetih še funkcionarje drugih strank, kateri bodo napravili ta sistem, ki ga trpi socialna demokracija, še bolj nevzdržljiv.

Zakaj? Nezdrljiv že radi zgoraj označenih osebnih razlogov. Nezdrljiv pa tudi iz strankarsko političnih in gospodarskih razlogov. Kakšne posledice ima dejstvo, če dopušča večinska in odločujoča stranka na berlinskem magistratu pri prodaji zemljišč sistem okolice združb z odločujočo močjo, hočem pokazati pri prodaji Aschingerjevega posestva na Aleksandrovem trgu. To posestvo, ki predstavlja davčno moč v znesku 2.775.000 mark, je bilo s sodelovanjem deželnozborskega poslanca Heilmanna, občinskega svetnika Loewya, obč. svetnika Zangenmeistra in s privoljenjem obč. svetnikov Hahna ter Reuter-a prodano (namreč — občini) za 13.500.000 RM, t. j. kvadratni meter po 6000 RM. Prodajna cena je bila torej višja za 10.000.000 RM nad davčno vrednostjo in za 92 kratno predvno najemninsko vrednostjo... Take cene pomenjajo konec vsake občinske sanacije, ker ne prenese niti tako mesto, kakor je Berlin, da bi na celokupen nakup zemljišč v znesku 160.000.000 RM odpisala uprava najmanj polovico. Kapitalizem torej žanje bogato tudi med »proletarci«.

To in ono

Mirovna ideja v praksi. Vsi državniki so miroljubni. Toda praksa govori drugače. Prezident Hoover je ugotovil, da izdajajo vse države na svetu 5 milijard dolarjev za oboroževanje. 70% več, kakor pred vojno. Pod orožjem je 5½ milijonov ljudi, 20 milijonov jih je pa v rezervi. Ali ne pomeni tako stanje samomor človeštva?

Štrajk. V tovarni za pohištvo v Karlovcu je izbruhnil splošen štrajk. Vzrok: Vodstvo tovarne je znižalo akordne postavke tako občutno, da bi zaslužil vsak delavec komaj Din 3.50 na uro. Delavska zbornica v Zagrebu je sicer posredovala, toda ni imela uspeha. Pohlep po mamcu je absoluten gospodar nad srcem in pametjo.

Španska republikanska skupščina je sklenila odpravo vojaščine kot politične sile.

Krekova knjižnica

Druga letošnja knjiga Krekove knjižnice vsebuje sila pestro zbirko modernih poljskih proletarskih povesti in novel. Naslov ima po noveli »človečanstvo«. Pisatelji rišejo borbo socialno izžemanih proti sistemu, ki jih zatira in jim ne da živeti človeku primerno. Prof. Tine Debeljak, ki je oskrbel naši knjižnici to pestro zbirko, ji je napisal lep, poučen in tehten uvod, ki nam razkriva pomen te zbirke in posameznih povesti. Naročite to lepo knjigo in pristopite h Krekovi knjižnici!

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z. o. z. v Tržiču

*
Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike
*

Postrežba točna

Cene solidne.

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

Ustavilo se ji je, potem se je svetlo nasmejala in menila: »Ah — to je preneumno — ne?«

»Kaj?«

»Kar ti tu blebetam.«

»Ne — vse žive dni bi rad poslušal to tvoje govorjenje.«

»Tako — rad bi? — Oh, ti — tako dobro mi je, če si ti zraven.« In stegnila se je v mreži, kakor da bi hotela z glavo do njegove rame.

Obletelo ga je čudno čuvstvo miru in sreče, kakor ga že dolgo ni poznal.

»Zakaj gledaš vstran?« je vprašala.

»Saj ne gledam vstran.«

»Pač. — Mene moraš gledati. To imam rada...«

Ti imaš tako resne, zveste oči... Ti, — zdaj pa vem, s čim naj primerjam te pesmi!«

»No, s čim?«

»S tvojim žvižganjem. To je tudi tako — tako — no saj veš... Ali še kdaj žvižgaš?«

»Redko!«

»In na piščal se tudi najbrž nisi učil piskati?«

»Ne.«

»O feji! — Če me imaš rad, potem moraš to storiti. Prihodnjic ti podarim tudi lepo piščal.«

»Jaz pa nimam ničesar, da bi ti podaril.«

»Pač — podaril mi boš vse pesmi, ki jih boš igral. In če ti bo prav hudo pri srcu — no potem samo odpri knjigo, vse je v njej.«

Pavel jo je ogledoval od vseh strani. »Kako čudna knjiga mora to biti!« je mislil.

»In zdaj mi pripoveduj o sebi!« je rekla. »Kaj delaš? Kaj počenjaš? Kaj dela tvoja ljuba mama?«

Pavel jo je hvaležno pogledal. Čutil je, da bo danes lahko govoril, čisto tako, kakor mu je bilo pri srcu — tedaj pa mu je šinilo skozi glavo, da je odmor za zajtrk že davno preteklo in da hlapec s

konji čaka nanj. Do poldne je moral končati, zakaj po jedi je moral voz v mesto s tovorom šote, ki jo je dal na skrivaj narezati kar sam od sebe.

»No delo moram,« je jecljal.

»Ah, kako škoda! In kdaj boš končal?«

»Opoldne!«

»Tako dolgo ne morem čakati, sicer bo mama skrbela. A prihodnje dni bom prišla spet malo ven — morda me boš našel. Zdaj bom še urico tu poležala in gledala za teboj. Krasen si, ko s snežno belim ogrinjalom korakaš po njivi in se zrneje iskri okrog tebe.«

Nemo ji je podal roko in šel.

»Knjigo bom pustila tu na tleh,« je zaklicala za njim, »vzemi jo, ko boš gotov...«

Hlapec se je poredno nasmihal, ko ga je videl, da prihaja in Pavel si ga je komaj upal pogledati.

Vsakokrat, kadar je v delu korakal mimo mesta, na katerem je gori v gozdu počivala ona, se je vzravnala in mu pomahala z robcem. Proti dvanajstim je zvila gugalnico, stopila na rob gozda in mu skozi votle roke zaklicala: »Z Bogom!«

V zahvalo je snel čepico, hlapec pa je gledal v drugo stran in si nekaj žvižgal, kot da noče ničesar opaziti...

Med kosilom ni mati ves čas obrnila pogleda s sina in ko je bila sama z njim, je stopila k njemu, vzela njegovo glavo med dlani in dejala: »Kaj se ti je zgodilo, fant?«

»Zakaj?« je vprašal zmeden.

»Oči se ti nekam tako svetijo.«

Zasmejal se je na glas in zbežal; ko ga je pa pri večerji še vedno gledala — vprašujoče in žalostno hkratu — mu je bilo žal, da ji ni nič zaupal; šel je za njo in ji povedal, kaj se mu je zgodilo.

Nekaj kakor solnce ji je zletelo čez otožni obraz in ko je z žarečimi lici v sramu lezel od nje, je zrla za njim z vlažnim očesom in sklenila roke kot za molitev.

On pa je do polnoči sedel v svoji sobi in opiral glavo na roke. Skrivnostna knjiga mu je ležala na

kolenih, a brati ni mogel v njej, ker mu je oče prepovedal, da bi zvečer žgal luč. Čakati je moral do nedelje.

Premišljal je, kako se je spremenila. Da bi se le tako pogosto ne smejala. Radost mu jo je cdujevala in polno, cvetoče življenje, kateremu se je prepuščala, jo je oddaljevalo daleč, daleč vstran v tisto daljno deželo, kjer bivajo učeni.

In naj se je po ljubeznivosti in dobroti zdelo, da je še vedno stara, se je morala vendar naučiti prezirati ga, saj je bil samo kmetski fant, in neumen in lakav poleg tega.

V glavi mu je valoval zmeden križemkražem sreče in sramu in lastnih očitkov, zakaj dognal je, da bi se bil lahko mnogo dostojneje in mnogo boljše obnašal. Vmes se je pojavljala še zagonetna bojazen, ki mu je skoraj zadrževala grlo — čeprav je v duši zastoj iskal, komu je neki veljala.

Naslednje dopoldne je videl z dvorišča, kjer je sadil drogove, kako se na robu gozda premika nekaj belega sem in tja. V tegobi in besu je stisnil zobe, a ni imel poguma, da bi pustil delo.

Še dva dni je prihajalo tisto belo — potem je izginilo.

V nedeljo dopoldne je vzel knjigo iz omare in romal z njo v gozd — za kosilo ga ni bilo domov — in na večer sta ga dvojčki, ki sta se lovili po poljani, našli, kako je ležal pod brinjevim grmom in žvižgal, čez lica so mu drle solze.

Tako si je prestavljaj »knjigo pesmi« v svoj jezik.

Kratko nato je slišal, da so gospe Douglasovi zdravniki odredili, da mora trajno bivati na jugu in da jo bo Elsbeth spremljala.

»Čisto dobro je tako!« si je rekel, »potem mi saj ne bo več toliko strašila po glavi.« Dolgo se ni mogel odločiti, ali bi ji posojeno knjigo vrnil ali ne; rad bi jo bil obdržal, a vest mu ni dala. Čakal je na ugodno priliko, dokler ni izvedel, da je odpotovala.